

לקחים מהמרגלים –
 ללמוד מהעבר, לתקן ההווה ולהשיג העתיד
 הרב מואיז נבון

דברים פרק א

(כ) וְאָמַר אֲלֵכֶם בְּאַתֶּם עַד הַר הָאֶמְרִי אֲשֶׁר יִקְנֹק אֱלֹהֵינוּ נִתְּן לָנוּ: (כא) רָאָה נָתַן יִקְנֹק אֱלֹהֵיךָ לְפָנֶיךָ אֶת הָאָרֶץ עֲלֶיהָ רַשׁ כַּאֲשֶׁר דָּבַר יִקְנֹק אֱלֹהֵי אֲבֹתֶיךָ לְךָ אֶל תִּירָא וְאַל תַּחַת: (כב) וַתִּקְרְבוּ אֵלַי כָּלְכֶם וַתֹּאמְרוּ נִשְׁלַח אֲנָשִׁים לְפָנֵינוּ וְיַחְפְּרוּ לָנוּ אֶת הָאָרֶץ וְיָשִׁבוּ אֵתְנוּ דְבַר אֶת הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר נָעַלְהָ בָּהּ וְאֵת הָעָרִים אֲשֶׁר נִבְּא אֱלֹהֵינוּ: (כג) וַיִּטַּב בְּעֵינֵי הַדָּבָר וְאָקַח מִכֶּם שְׁנַיִם עָשָׂר אַנְשִׁים אִישׁ אֶחָד לְשִׁבְטוֹ:

~ גורל מול בחירה היפשית ~

תלמוד בבלי מסכת סוטה דף לד עמוד ב

(0) +במדבר יג+ שלח לך אנשים - אמר ריש לקיש: שלח לך - מדעתך, וכי אדם זה בורר חלק רע לעצמו? והיינו דכתיב: +דברים א+ וייטב בעיני הדבר, אמר ריש לקיש: בעיני - ולא בעיניו של מקום.

מדרש אגדה (בובר) במדבר פרק יג סימן ב

שלח לך מלמד שלא מן הקדוש ברוך הוא היה שילכו המרגלים לרגל את הארץ, שהוא היה יודע מה שישראל עתידים לומר, אלא הם שאלו ממש לשלוח המרגלים, שנאמר ותאמרו נשלחה אנשים (דברים א כב), וחזר משה ושאל מן הקדוש ברוך הוא אם ישמע להם לשלוח מרגלים, ואמר לו הקדוש ברוך הוא שלח לך מדעתך, כדי שלא יאמרו אין בי כח להכניסם אבל אני אין רצוני שישלחו, שכן גלוי לפני מה מהם עתידים לומר, ולכך אמר משה רבינו וייטב בעיני הדבר (שם שם כג) ולא בעיני המקום:

(1) +דברים א+ ויחפרו לנו את הארץ - אמר ר' חייא בר אבא: מרגלים לא נתכוונו אלא לבושתה של ארץ ישראל, כתיב הכא: ויחפרו לנו את הארץ, וכתוב התם: +ישעיהו כד+ וחפרה הלבנה ובושה החמה וגו'. **מצודת ציון**: וחפרה - ענין בושה ...

(2) +במדבר יג+ ואלה שמותם למטה ראובן שמוע בן זכור - אמר רבי יצחק, דבר זה מסורת בדינו מאבותינו: מרגלים על שם מעשיהם נקראו, ואנו לא עלתה בדינו אלא אחד: +במדבר יג+ סתור בן מיכאל, סתור - שסתר מעשיו של הקדוש ברוך הוא, מיכאל - שעשה עצמו מן. אמר רבי יוחנן, אף אנו נאמר: נחבי בן ופסי, נחבי - שהחביא דבריו של הקדוש ברוך הוא, ופסי - שפיסע על מדותיו של הקדוש ברוך הוא.

Prof. Emmanuel Levinas, 57

... these names are not without meaning. ... these people bore predestined names ... not only would the name Setur be predestined but even also that of his father... Michael means [here] "weak God" ... He is a God who can do nothing. He will never be able to conquer the Promised Land ... It is insane to follow him! ... Son of Vophsi ... He jumped over His attributes ... They were perfect atheists. God can do nothing... This then is the meaning of the revolt of these men: a crisis of atheism ...

Does one need a tradition to understand the virtues registered in these names? One need only think about the roots of these words and show less imagination than that which drew from Vophsi: he-who-jumped-over!

<p>Prof. Emmanuel Levinas Shamua ben Zaccur: he who listens, son of he who remembers; Shaphat ben Hori: he who judges, son of he who is free; Igal ben Joseph: the redeemer, son of Joseph; Palti ben Rafu: he who spares, son of he who was healed ... What lucky amnesia! They found <i>mak</i> in Michael but they forgot that Michael means "Who is like God." For Gaddiel ben Sodi they forgot that he is the son of mystery. <u>All the noble names of the guilty were miraculously lost!</u></p>	<p>במדבר פרק יג (ד) וְאֵלֶּה שְׁמוֹתֵם לְמִטֵּה רְאוּבֵן שְׁמוּעַ בֶּן זָכוֹר : (ה) לְמִטֵּה שְׁמֵעוֹן שֹׁפֵט בֶּן חוֹרִי : (ו) לְמִטֵּה יְהוּדָה כָּלֵב בֶּן יִפְנֶה : (ז) לְמִטֵּה יִשְׂשָׁכָר יִגָּאֵל בֶּן יוֹסֵף : (ח) לְמִטֵּה אֶפְרַיִם הוֹשֵׁעַ בֶּן נוּן : (ט) לְמִטֵּה בִנְיָמִן פִּלְטִי בֶּן רְפוּאִי : (י) לְמִטֵּה זְבוּלֹן גַּדְיָאֵל בֶּן סוּדִי : (יא) לְמִטֵּה יוֹסֵף לְמִטֵּה מְנַשֶּׁה גַּדִּי בֶּן סוּסִי : (יב) לְמִטֵּה דָן עַמְיָאֵל בֶּן גַּמְלִי : (יג) לְמִטֵּה אֲשֶׁר סִתּוֹר בֶּן מִיכָאֵל : (יד) לְמִטֵּה נִפְתָּלִי נַחְבִּי בֶּן וּפְסִי : (טו) לְמִטֵּה גַּד גְּאוּאֵל בֶּן מְכִי :</p>
---	---

George Santayana (1863-1952), "Life of Reason I"

"Those who cannot remember the past are condemned to repeat it."

(3) +במדבר י"ג+ ויעלו בנגב ויבא עד חברון – ויבאו מבעי ליה! אמר רבא: מלמד, שפירש כלב מעצת מרגלים והלך ונשתטח על קברי אבות, אמר להן: אבותי, בקשו עלי רחמים שאנצל מעצת מרגלים. יהושע כבר בקש משה עליו רחמים, שנאמר: +במדבר יג+ ויקרא משה להושע בן נון יהושע, יה יושיעך מעצת מרגלים. והיינו דכתיב: +במדבר יד+ ועבדי כלב עקב היתה רוח אחרת עמו וגו'.

R. Soloveitchik

- No distance, however removed, should separate one's time consciousness from the dawn of one's group or from the eschatological destiny and infinite realization of one's cherished ideals.
- Judaism requires of the Jew that he experience time in two dimensions simultaneously ... The experience of past and future, of recollection and anticipation, is not just given to the Jew as a gratuity... it is a challenge. (Pesah, Sefirat Haomer, ..., p152)

~ לקחים מהמרגלים דאז והיום ~

(4) ושם אחימן ששי ותלמי וגו', אחימן - מיומן שבאחיו, ששי - שמיים את הארץ כשחתות [בורות], תלמי - שמיים את הארץ תלמים תלמים. ד"א: אחימן בנה ענת, ששי בנה אלש, תלמי בנה תלבוש. ילידי הענק - שמעניקין חמה בקומתן.

Prof. Emmanuel Levinas

The strength of the inhabitants of Canaan frightened these puny Jews, just out of Egyptian ghettos. How to oppose them in the name of a God who, heaven knows, never shows Himself, who does not speak, ...

(5) +במדבר יג+ וחברון שבע שנים נבנתה - מאי נבנתה? אילימא נבנתה ממש, אפשר אדם בונה בית לבנו קטן קודם לבנו גדול? דכתיב: +בראשית י+ ובני חם: כוש ומצרים ופוט וכנען! אלא שהיתה מבונה על אחד משבעה בצוען, ואין לך מעולה בכל הארצות יתר מארץ מצרים, שנאמר: +בראשית יג+ כגן ה' כארץ מצרים, ואין לך מעולה בכל ארץ מצרים יתר מצוען, דכתיב: +ישעיהו ל+ כי היו בצוען שריו, ואפילו הכי חברון מבונה אחד משבעה בצוען. וחברון טרשים הוי? והא כתיב: +שמואל ב' טו+ ויהי מקץ ארבעים שנה ויאמר אבשלום אל המלך אלכא נא וגו', ואמר רב אויא, ואיתימא רבה בר בר חנן: שהלך להביא כבשים מחברון, ותניא: אילים ממואב, כבשים מחברון! מינה, איידי דקלישא ארעא, עבדה רעיא ושמן קניינא.

Prof. Emmanuel Levinas

Perhaps the explorers had moral qualms. They may have asked themselves whether they had the right to conquer what had been so magnificently built by others ...

(6) +במדבר יג+ וישבו מתור הארץ [לה:א] וילכו ויבאו - א"ר יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי: מקיש הליכה לביאה, מה ביאה בעצה רעה, אף הליכה בעצה רעה.

Prof. Emmanuel Levinas, 64

Bad intentions which were good intentions: those of an overly pure conscience. It begins to doubt God because God's command asks us either what is above our strength or what is beneath our conscience. The Promised Land is not permitted land.

+במדבר יג+ ויספרו לו ויאמרו באנו וגו', וכתיב: אפס כי עז העם - אמר רבי יוחנן (סימן): אמ"ת לבד"ו לוי"ה) משום ר"מ: כל לשון הרע שאין בו דבר אמת בתחילתו - אין מתקיים בסופו.
+במדבר יג+ ויהס כלב את העם אל משה - אמר רבה: שהסיתן בדברים, פתח יהושע [לדבר, והקהל אמר: איך ראש קטוע ידבר?]. אמר [כלב]: אם אני אדבר כמהו הם ישציקו אותי, אמר להן: וכי זו בלבד עשה לנו בן עמרם? סברי בגנותיה קא [מדבר, ושקול], אמר להו: הוציאנו ממצרים וקרע לנו את היס והאכילנו את המן, אם יאמר עשו סולמות ועלו לרקיע לא נשמע לו! +במדבר יג+ עלה נעלה וירשנו אותה וגו'

Prof. Emmanuel Levinas, 66

"We are going into this land to ascend to heaven." We will not possess the land as it is usually possessed; we will found a just community in this land ... that is what it means to sanctify the earth.

(7) והאנשים אשר עלו עמו אמרו לא נוכל וגו' - אמר רבי חנינא בר פפא: דבר גדול דברו מרגלים באותה שעה, כי חזק [הכנענים] הוא ממנו [מאיתנו] - אל תקרי ממנו [מאיתנו] אלא ממנו [מהשם], כביכול, אפילו בעל הבית אינו יכול להוציא כליו משם.

Prof. Emmanuel Levinas, 66-7

At least two interpretations are possible: (1) against the strength of this indigenous population, nothing moral can hold its own. He is moral reality; they are historical reality... (2) The right of the native population to live is stronger than the moral right of the universal God. ... This is how far the purity of the explorers, the purity of atheism, would go: even the Boss cannot remove his tools from this land.

(8) +במדבר יג+ ארץ אוכלת יושביה היא - דרש רבא, אמר הקדוש ברוך הוא : אני חשבתיה לטובה והם חשבו לרעה, אני חשבתיה לטובה - דכל היכא דמטו, מת חשיבא דידהו, כי היכי דניטרדו ולא לשאלו אבתרייהו, [יש אומרים]: **איוב** [מת], ואטרידו כולי עלמא בהספידא, הם חשבו לרעה - ארץ אוכלת יושביה היא.

Prof. Emmanuel Levinas, 67

The bad faith of these people is beyond a doubt. Oh, sublime plan of the Eternal One, which they misjudged!

+במדבר יג+ ונהי בעינינו כחגבים וכן היינו בעיניהם - אמר רב משרשיא : מרגלים שקרי הוו, בשלמא ונהי בעינינו כחגבים - לחיי, אלא וכן היינו בעיניהם מנא הוו ידעי? ולא היא, כי הוו מברי אבילי, תותי ארזי הוו מברי, וכי חזינהו, סלקו יתבי באילני, שמעי דקאמרי : קחזינן אינשי דדמו לקמצי באילני.

+במדבר יד+ ותשא כל העדה ויתנו את קולם ויבכו - אמר רבה אמר רבי יוחנן : אותו היום [ערב] תשעה באב היה, אמר הקדוש ברוך הוא : הן בכו בכיה של חנם, ואני אקבע להם בכיה לדורות.

~ חמישה דברים לתקן בתשעה באב ~

1) Faith that God is with us - we can fight and win	אמונה שה' אתנו - ויש לנו הכח ללחם ולנצח
2) Faith in God as moral arbiter we have moral right	אמונה בה' כסמכות המוסר - ויש לנו זכות מוסרי לקיומינו
3) Faith in God's ultimate plan - we can bring peace to earth	אמונה בתכליתנו של ה' - ויש אפשרות להביא שלום ושלמות
4) Faith that God is involved - see His hidden hand in everyday events	אמונה בהשגחתו ומעורבותו של ה' - לראות ידו ביום יום
5) Faith in OURSELVES - we are not grasshoppers but the chosen people	אמונה בעצמנו - כי אנו לא חגבים אלא העם הנבחר!